

Startdocument "Welzijn van Vissen"

Aanleiding

In Nederland worden vissen gebruikt als consumptievis, siervis en als proefdier. Ze komen voor in het wild, kweekbassins en aquaria. De aandacht voor het welzijn van vissen neemt de laatste decennia toe, zowel vanuit het beleid, het onderzoek, als vanuit de maatschappij en de consument.

De RDA adviseert gevraagd en op eigen initiatief over belangrijke onderwerpen die het welzijn en de gezondheid van dieren aangaat. In 2002 heeft de RDA een toetsingskader en toelatingsprocedure voor aanwijzing van nieuwe voor productie te houden vissoorten gepubliceerd. Twee jaar later publiceerde de RDA een negatief- en positieflijst voor reptielen, amfibieën en vissen ter invulling van artikel 33 van de toenmalige Gezondheids- en welzijnswet voor dieren.

In de Raad is meermalen gesproken over de wens een nieuwe zienswijze uit te brengen met de focus op het welzijn van vissen. Op dit moment komt welzijn van vissen niet of beperkt voor in de wet- en regelgeving. Ook vanuit de sectoren die werken met levende vis, is het welzijn vaak geen prioritair onderwerp. Het hieraan gerelateerde onderwerp diergezondheid is dat overigens wel.

Pijn en stress bij vissen

Al eeuwen wordt gediscussieerd of en in welke vorm of mate dieren pijn kunnen ervaren. Descartes ging er in de 17^e eeuw van uit dat bij dieren een bewustzijn ontbreekt, waardoor ze dus ook geen pijn of lijden ervaren. Tegenwoordig is de wetenschappelijke kennis vele stappen verder. In de eerste instantie is vooral onderzoek gedaan naar zoogdieren en inmiddels ook naar diverse vissoorten. Hieruit komt onder andere naar voren dat deze vissen pijn en stress kunnen ervaren. Anderzijds is er ook een aantal wetenschappers dat een andere zienswijze heeft en het kunnen lijden door vissen betwist.

Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (European Food Safety Authority, EFSA) concludeerde in 2009 dat het principe van welzijn voor alle dieren gelijk is, zowel voor zoogdieren, vogels als vissen, die voor humane consumptie dienen en dat dieren bescherming genieten onder het Verdrag van Amsterdam. Vissen vallen in dit Verdrag

ook onder 'sentient beings' en er wordt erkend dat vissen ook een intrinsieke waarde hebben. De Nederlandse overheid en de Europese commissie vinden dat aannemelijk is vastgesteld dat vissen een vorm van pijn en stress kunnen ervaren. Dit is een belangrijk uitgangspunt voor het voeren van beleid ten aanzien van dierenwelzijn.

Nederlandse situatie

Vissen kunnen onder verschillende regelgeving vallen, dit hangt af van het gebruiksdoel van de vissen. Zo vallen consumptievissen onder Visserij, zijn kweekconsumptievissen productiedieren, vallen de vissen als proefdieren onder specifieke eigen proefdierregelgeving en worden siervissen gedefinieerd als gezelschapsdieren waarbij de bedrijfsmatig gehouden siervissen een aparte categorie vormen.

De overheid voert al jarenlang beleid op het welzijn van consumptievissen. Eerst door middel van financiering van onderzoek, de laatste jaren ook via financieringsinstrumenten en in voorbereiding zijnde regelgeving (bijv. het verbod op het onbedwelmd doden van paling).

In de markt vormt dierenwelzijn voor vissen (nog) geen belangrijk onderwerp. Opkomende duurzaamheidsinitiatieven zoals MSC (Marine Stewardship Council voor visserij) en ASC (Aquaculture Stewardship Council voor kweekvis) richten zich vooral op de ecologische duurzaamheid bij de vangst en kweek van consumptievis.

Meer generiek speelt ook in Nederland de ethische vraag hoe wij als maatschappij met dieren in het algemeen, en hier specifiek met vissen, om (willen) gaan.

Onderzoeksvraag

De vraag is opgesplitst in twee onderdelen:

1. Is er aanleiding om het huidige beleidsstandpunt over pijn en stress bij vissen in het algemeen te herzien?
2. Wat zijn belangrijke aangrijpingspunten en ontwikkelingen om het welzijn van vissen (in een nader te kiezen aantal categorieën) te verbeteren, en welke eventueel belemmeringen zijn er?

Aanpak en afbakening

De zienswijze gaat alleen over vissen. De schaal- en schelpdieren, amfibieën of andere diersoorten blijven hier buiten beschouwing. In het forum zijn tien categorieën gedefinieerd. De categorie vissen in de natuur betreft vissen die in open water leven en niet gevangen worden. In het forum is besloten deze laatste categorie buiten beschouwing te laten. Deze overige negen benoemde categorieën zijn:

1. zeevisserij op pelagische vis (met name trawlvisserij),
2. visserij op bodemvis (met name kottervisserij),
3. sportvisserij,
4. binnervisserij,
5. aquacultuur,
6. herkomst en handel in siervissen,
7. bedrijfsmatige gehouden siervissen,
8. particulier gehouden siervissen,
9. vissen als proefdier.

Eerst wordt een kader geschetst hoe vanuit de RDA bezien dient te worden omgegaan met vissen en welke afwegingen hierbij een rol spelen. Het forum zal na een eerste inventarisatie een keuze maken voor welke categorieën de tweede onderzoeksvraag wordt uitgewerkt. Vervolgens brengt de RDA per categorie in kaart gebracht welke kenmerken deze categorie heeft, wat de omvang in Nederland is en welke welzijnsaspecten hier een rol spelen. Tot slot benoemt de Raad het beleidsmatige en economische handelingsperspectief in Nederland.

Beoogd resultaat

- Een beknopte situatieschets over het standpunt van de overheid met betrekking tot pijn en stress bij vissen en een onderbouwing bij het antwoord of er aanleiding is om dit te wijzigen.
- Een overzicht van huidig beleid, het krachtenveld en de verwachte voortgang van het viswelzijnsbeleid binnen de geselecteerde categorieën.
- Een situatieschets van het viswelzijnsbeleid met een zienswijze naar het viswelzijnsbeleid voor de toekomst.

Planning

Fase 1. Voorbereiding

Planning: juli - december 2016, resultaat: definitief startdocument

Fase 2. Consultering forum en externe experts

Planning: april 2017 – augustus 2017, resultaat: Zienswijze

Fase 3. Communicatie zienswijze

Planning: augustus 2017, resultaat: aanbieding zienswijze aan de staatssecretaris.

Samenstelling forum

Dr. M.C.Th. Scholten (voorzitter) Martin Scholten is Algemeen directeur Animal & Marine Sciences van Wageningen University & Research. Scholten heeft ruime kennis en ervaring op het gebied van visserij, viskweek, visbiologie en waterecologie. Daarnaast ligt zijn expertise op het gebied van de duurzame internationale voedselzekerheid middels zorgvuldige dierlijke productie.

Dr. F.L.B. Meijboom. Frank Meijboom is universitair Hoofddocent Ethiek bij de Faculteit Geesteswetenschappen (Ethiek Instituut) en de Faculteit Diergeneeskunde (Departement Dier in Wetenschap en Maatschappij) van de Universiteit Utrecht. Meijboom heeft veel expertise op het gebied van de landbouw- en voedsel ethiek, ethiek van diergebruik en de rol van publiek vertrouwen en debat in deze domeinen. Interdisciplinaire samenwerking en de link tussen ethische theorie en morele praktijk staan voor hem daarbij vaak centraal.

Ir. M. de Jong – Timmerman. Marijke de Jong is Programmamanager Beter Leven keurmerk bij de Dierenbescherming, waar ze al sinds 1992 actief is. De Jong heeft grote kennis en ervaring op het gebied van dierenwelzijn in het algemeen, en ze is gespecialiseerd in welzijn en (duurzame) houderij van productiedieren.

J. Th. de Jongh Joost de Jongh is al meer dan 20 jaar beroepsvoorzitter van Dibevo, de brancheorganisatie voor de gehele bedrijfskolom van de gezelschapsdierensector. Hij kent als geen ander alle hoeken, gaten en emoties van deze sector. Daarin begrepen de import-, groothandels- en detailhandelsbedrijven in siervissen. Hij ziet snel het verband tussen actuele ontwikkelingen en staat voor een sterke sector waarin dierenwelzijn en -gezondheid essentiële aspecten zijn voor het voortbestaan van het houden van gezelschapsdieren.

Mr. A.G. Dijkhuis. Andreas Dijkhuis is directeur van de Nederlandse Vereniging van Rentmeesters. Daarvoor was hij algemeen secretaris/directeur bij de Koninklijke

Nederlandse Jagers Vereniging. Hij is nog als vice-president onder mee actief in de Europese Jagersvereniging FACE, bij het Faunafonds en is als deskundige uit de kringen van de jacht betrokken bij examinering van jagers. Dijkhuis opereert op de raakvlakken van de gebieden rood, groen en blauw in de ruimtelijke ordening.

Ondersteuning

Ondersteuning wordt verzorgd door dr.ir. M.A. (Monique) van der Gaag en ir. M. (Marc) Schakenraad van het RDA bureau. Daarnaast wordt waar nodig inzet van externe deskundigen (buiten de RDA) gevraagd.

RDA, april 2017